

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.
ČETVRTGOD. 25 D. POJEDINI BROJ 2 D.

K 2. novembra

Sred rata upravio je engleski ministar inostranih djela, Artur Balfour barunu Rothschildu pismo, u kojemu izjavljuje pripravnost engleske vlade, da svim silama želi podupirati osnutak židovske narodne domovine u Erec Jisraelu. Prvi je to akt u našem galutu, u kojem se nakon našega rasula jedna velika sila obraća na židovski narod. I taj akt zadobio je ime Balfourova deklaracija. Ime Artura Balfoura za uvijek je za nas vezano s deklaracijom od 2. novembra 1917., koju u svojem zanosu nazvasmo svojom magna charta. Ona je tako poznata, toliko puta citirana, da je gotovo na izust znademo i da postoji bojazan, da bi mogla gubiti time na svojoj snazi. Ali za nas nije to samo državnički akt, već živa ideja, koja se u neprestanoj borbi razvija.

Balfourova deklaracija bila je samo jedno obećanje, obećanje engleske vlade i engleske javnosti. Ovo je obećanje podjedno i obveza, jer smo znali od časa objelodanjenja ove deklaracije, da će se ona iskupiti sa strane Velike Britanije. Mijenjale su se vlade u Engleskoj, bilo je mnogo i velikih zapreka ostvarenju, jer moćni protivnici cionističke ideje nisu mirovali, ali mi smo se pouzdali u Englesku, vjerovali smo, da nikakova promjena ne će više moći spriječiti ostvarenje Balfourove deklaracije. Sve što smo proživjeli u ovih sedam godina od dana objelodanjenja, pokazalo nam je, da vladá Velike Britanije, pored svih javnih i tajnih diplomatskih rovarjenja, iskreno nastoji udovoljiti svojoj preuzetoj obvezi.

Balfourova deklaracija početak je novoga perioda u historiji židovskoga naroda i cionističkog pokreta. Ona nam je otvorila vrata svili ministarstava velikih sila, zatim konferencije mira, San Rema i dovela konačno do potvrde Mandata po Ligi Naroda. Potvrdom Mandata dobili smo Jewish Agency, međunarodno priznato zastupstvo židovskoga naroda i danas, sedam godina nakon objelodanjenja Balfourove deklaracije, predsjednik svjetske cionističke organizacije, dr. Weizmann, kao predsjednik Jewish Agency, predaje Ligi Naroda u Ženevi izvješće Jewish Agency-a o svome radu u Palestini. I sa zadovoljstvom mogao je izvijestiti, što je sve u ovih sedam godina mukotrpnog i napornog rada stvoreno u Palestini. Ako za čas zastanemo i usporedimo stanje Palestine od prije sedam godina s rezultatima, što su postignuti, onda ćemo tek viditi, koliki smo put prevalili, koliko smo ostvarili od velikih zadataka, koje nam stavlja djelo izgradnje narodne domovine

u Erec Jisraelu. Treba samo da se sjetimo, da je svjetski rat uništio i ono malo, što je prije rata bilo stvoreno i da je valjalo iznova sve graditi. I u razmjerno kratko vrijeme s minimumom sredstava mi smo izgradili novu koloniju i gradskih četvrti, novih cesta i puteva. Keren Kajemmet kupio je i ameliorirao je zemljište i do sad pusti krajevi učinjeni su plodnima, isušivale su se močvare i pošumljivalo se golo gorje. Osnovane su visoke i srednje škole, unapređena je trgovina i industrija, poboljšano je zdravstveno stanje u zemlji i uvećala se imigracija i turistika.

Mnogo je učinjeno i dalo bi se mnogo više učiniti, da nije bilo zapreka, gdje koje gonko razočaranje i poglavito nestašica materijalnih sredstava. Ali sve to nas ne smije i ne će priječiti u daljnjem radu. Mi danas znamo, da sve stoji do nas i do naših naprezanja. Nijedan udarac ne može da je tako jak, te bi od njega trajno klonuli, a teškoće, koje sam se stavljaju na put k cilju, izazvati će samo u pojačanoj mjeri našu otpornu snagu i učvrstit će u nama volju da započeto djelo privedemo kraju.

I zato proslava godišnjice Balfourove deklaracije ne može da bude tek sentimentalna istorijska reminescencija. Ona će vazda buditi u židovskome narodu svijest na najgolemije naprezanje u cilju njezina ostvarenja, bit će uvijek izvor okrepe, da kraj svih muka i nevolje ne klonemo, već da pojačanom snagom nastavljamo rad, dok ne izvršimo dužnost prema svome narodu i istorijskoj njegovoj domovini.

Novi kurs

Piše Juda Altmann.

Pod ovim naslovom vodila se oštra diskusija između potpredsjednika američke cionističke organizacije i člana Akcionog Odbora Abrahama Goldberga i židovske socijalističke partije Hitahdut, koja je značajna, koli zbog svog sadržaja, toli i zbog namjere u kojoj je vođena.

Kroničar, koji bilježi sve faze našeg pokreta i naše kolonizacije, ovdje mora da zabilježi početak jedne nove perijode. Već za 12. kongresa u Karlsbadu istupila je ondašnja opozicija glavnim svojim predstavnicima Nehemia de Lieme i Julius Simonom energično protiv kolonizacionog rada naše organizacije (Zionist Comission) i zahtijevala druge metode, u prvome redu jaču koncentraciju cionističkih sredstava za poljoprivrednu kolonizaciju i reorganizaciju iste na više privredne temelje. Onda je ova opozicija bila preslaba, Weizmann protiv nje, a kongres previše zabavljen političkim pitanjima, a da bi se

došlo do konačnog rješenja ovog pitanja na jednu ili drugu stranu.

Od onda do danas prošlo je preko 3 godine i metode kolonizacije ne samo da su ostale iste, već su u istome smjeru i izgrađene, a oni, koji ih provodaju (t. j. organizacija pod današnjim jakim utjecajem cionističke ljevice, židovskog radništva u i izvan Palestine izgleda, da ne će ni da pokuša uvesti nove metode, koje bi se iole udaljile od principa dosadašnjih: socijalizovanje rada i posjeda. Međutim iz dana u dan raste broj onih, koji, doduše potpuno složni s organizacijom, da su principi dosadašnjeg našeg kolonizatornog rada dobri i potrebni, traže da se taj rad proširi, da se postavi na nove temelje, da se pokraj namijenjenih principa postavi još jedan važan novi princip: privredno napredovanje kolonija i njihova samostalnost i neovisnost od organizacionih sredstava, potpomaganje industrije i privatne inicijative i privlačenje privatnog kapitala k izgradnji Palestine. To su kratko izrečeni zahtjevi nekadašnje opozicije, koja je velikim dijelom sada zastupana u Akcionom Odboru i u velike utječe na predsjednika Weizmanna. Ona danas više inije opozicija, koju su zauzeli nova lica (Grünbaum, Usiškin i dr.), koji oponiraju jedino u političkom radu organizacije. Onu staru opoziciju mogli bi nazvati grupu koja zahtijeva novi kurs u kolonizaciji i ekonomskom životu organizacije. Glavni pobornik ove grupe danas je Abraham Goldberg. Nedavnoj sjednici Akcionog Odbora on je predložio memorandum, u kojem je zahtijevao i obrazložio uvođenje ovih novih principa i metoda. Na ovaj se memorandum oborila njemačka frakcija Hitahduta braneći stajalište radništva, koje se protivi svakom komercijalnom utjecaju i naglašavajući opasnost, da će se ovim novim kurzom prenijeti u Palestinu galut i sve njegove zle strane socijalnog života. U dva puta odgovara na to A. Goldberg veoma lijepim, otmenim i nada sve logičkim razlaganjem.

Postavlja u opreku dvije metode izgradnje. Prva je, koja misli, da se treba biti na oprezu kod ljudskog materijala, koji puštamo u Palestinu, dakle naglašava kvalitet useljenika s razloga, jer hoće, da Palestina već a priori bude građena najljepše i najbolje. Ova metoda kroči napred korak po korak i postavila je dogmu, da o jednoj imigraciji masa ne može biti govora. Druga metoda protivno tome naglašava potrebu majoriteta Židova u zemlji. Prema tome treba što prije uvesti u zemlju bar pola milijuna Židova, pa će

onda uz politički osigurane prilike biti lakše popravljati pogriješke ljudi i provoditi socijalne reforme. Ova se metoda ne boji galuta u Palestini i kaže: unosnije, korisnije i zdravije je u jednom židovskom Lodzu u Palestini govoriti o socijalnoj pravednosti, već u židovskom Lodzu u Poljskoj o cionizmu. Ova metoda traži da se ne prave socijalni eksperimenti sa malim i ograničenim sredstvima, koja nam stoje na raspolaganju i zahtijeva, da se stvaraju kolonije kao u drugim zemljama, traži stvaranje industrije, koja će omogućiti naglije razvijanje poljoprivrede i omogućiti mnogo bržu imigraciju. Treba predočiti ljude kapitala, da i oni budu haluci i ako ne u onome smislu, a ono haluci industrije, trgovine i tehnike. Treba agitirati kod ljudi kapitala i dokazati im, da i za njih ima mjesta i mogućnosti u Palestini. Treba im reći, da i tamo mogu zasluživati i postići dobitke. Imamo dovoljno mogućnosti u zemlji, pa ih treba izrabiti. Dva preduvjeta industrije, elektrifikacija i luka, davno su morali biti ispunjeni trgovačkim načinom. Ove se stvari ne bi smjele prepustiti sudbini. Elektrifikacija bila bi već provedena, da nismo cijelu stvar prepustili jednome čovjeku, Ruthenbergu, koji je bez sumnje jedan od naših najboljih, najposobnijih, ali u stvarima kapitala još novajlija.

Za budućnost, veli Goldberg, imamo dva puta; jedan, onaj stari, gdje se zadovoljavamo s ovo malo što postizavamo i drugi novi put: Palestina treba da postane centrom židovskog pripomoćnog rada. Treba manje govoriti o budućnosti, a stvarati više mogućnost za sadašnjost, koja će sama stvarati budućnost. Moramo od Engleske i Saveza Naroda zatražiti Transjordaniju, ne iz razloga političkih, već zato, što tamo ima mnogo zemlje slobodne za naše nesretne mase. Treba da osnujemo emigracionu banku i pozovemo sve, koji rade za židovsku pripomoć, da s nama rade u Palestini. Treba u Poljskoj, Litvi i drugim zemljama otvoriti likvidacione banke, da omoguće likvidaciju kapitala onih, koji bi htjeli u Palestinu, ali ne mogu da likvidiraju. To je već i Herzl vidio i toga bi se trebali držati.

Ovi Goldbergovi zahtjevi nisu cionistički maksimalizam, a dabome ne i minimalizam. Kao Amerikanac poduzetan, on se ne zadovoljava ni tempom ni dosadaš-

njim rezultatima, već traži kud i kamo širu bazu našeg kolonizacionog rada. Iza nje stoji cijela američka organizacija. Nema sumnje, da će se s njome složiti blok cionističkih federacija zapadne i srednje Evrope i da će pod pritiskom jedne parlamentarne većine konačno prodrijeti ovaj novi privredno-komercijalni američki duh, protiv kojega se toliko bori cionistička ljevica, pa ponešto i desnica. I time bi naši kolonizatorni rad dobio posve nove oblike. Možda su nade Goldberga i one »privredne« grupe ponešto pretjerane, možda ne ćemo ni uz potpunu provedbu ovih principa postići tako veliku imigraciju, kako se on nada. No putevi koje pokazuje široki su i ravni i omogućuju da se mnogo brže postigne židovska Palestina. A nama cionistima u prvom je redu do nje. Mi ne kažemo sa radnicima: ako Palestina ne će biti sagrađena na potpunoj socijalnoj pravednosti i po socijalističkim idealima, onda je ne treba ni graditi, a ne slažemo se ni sa mizrahistima koji kažu, ako Palestina ne će biti sagrađena u znaku Tore i tradicije, onda je ne treba, već kažemo: hoćemo Palestinu sa židovskom većinom, ekonomski i kulturno jaču židovsku zemlju u kojoj će biti mjesta svakome Židovu i svakoj struji u židovstvu. A ako su socijalni ideali ispravni i provedivi, oni će pobijediti.

Palestina pred Savezom Naroda

Izviješće Jewish Agency.

Predsjednik cionističke organizacije, dr. Weizmann, koji je bio zajedno sa sir Herbertom Samuelom, britskim vrhovnim komesarom za Palestinu u Rimu, stigao je u Ženevu k sjednici mandatske komisije Saveza Naroda, te je komisiiji svoje izvješće predao u formi memoranduma. Memorandum sastavljen je na engleskom, francuskom i hebrejskom jeziku.

Memorandum podsjeća prije svega na član 4. mandata, kojim se cionistička organizacija priznaje kao Jewish Agency, kao korporacija, koja stoji uz bok palestinskoj upravi sa savjetom u svim stvarima, što se odnose na osnutak židovske narodne domovine i s njome saraduje u svim tim pitanjima. Zatim se razlažu ci-

jonistički ciljevi glede stvaranja domovine za židovski narod u Palestini.

Memorandum zatim donosi potankosti o ustrojstvu cionističke organizacije i o nastojanju glede saradnje s drugim židovskim korporacijama na djelu izgradnje Palestine, pa da se na taj način proširi krug Jewish Agency-a. Zatim se bavi političkim radom organizacije i naglašuje, da se drugi dio Balfourove deklaracije, koji naređuje, da se osiguraju prava nežidovskog pučanstva, ne respektira manje no prvi dio, koji se odnosi na osnutak židovske narodne domovine. Podcrta se, da Židovi nastoje uzdržavati prijateljske odnose prema svojim susjedima u Palestini kao i s pograničnim zemljama.

Jedan od najvažnijih faktora pri izgradnji židovske narodne domovine je pitanje imigracije; cionistička se organizacija mnogo puta u toj stvari obratila na mandatarnu vlast. U prvashnjem aranžmanu, koji je sklopljen u godini 1920. s civilnom upravom Palestine, bila je cionistička organizacija ovlaštena da dovede u zemlju određeni broj imigranata. Prva godišnja kvota bila je 16.000. U godini 1921. obustavljena je imigracija radi izgreda u Palestini, a kasnije opet dozvoljena uz nova ograničenja. Kasnije modificirane su ove naredbe, što su ograničile imigraciju, ali u dugom međuvremenu, dok je revizija provedena, reducirana je imigracija na minimum. Broj Židova, koji se od britske okupacije do konca septembra 1924. uselio u Palestinu iznosi otprilike 38.000. U taj broj uračunato je kojih 5000 osoba, koje su već prije rata stanovale u Palestini, a morale su za vrijeme rata napustiti Palestinu. Židovsko pučanstvo Palestine broji danas više od 100.000 duša.

U dokumentu se nadalje ističe, da je cionistička organizacija mandatarskoj vlasti podnijela svoje mišljenje u mnogim pitanjima, koja se odnose na razvitak Palestine i židovske narodne domovine. Najvažnija funkcija cionističke organizacije bila je, da imigrante brzo svrsta u gospodarski život zemlje time, da ih produktivno zaposli. To je omogućilo onaj napredak, koji je pod židovskom kontrolom stvoren u sferi poljoprivredne kolonizacije i gradskome razvoju, a isto tako i u in-

Iz govora Lorda Balfoura

... Od svijetu optužba čini mi se najčudnovatijom ona o nepravdnosti prema Arapima. Mi smo uradili više, no što je od stojećea urađeno, da dademo arapskoj rasi onaj položaj, na koji ima pravo. Tvrdnja, da smo negovi neprijatelji, nije samo u pogledu naše politike najnepravdnija, već u svojoj nastranosti gotovo fantastična. Politika vlade u Palestini jest i bit će arapskom pučanstvu veoma korisna. Sa čisto ekonomskog gledišta bit će politika, koju smo započeli, valda uspješna. Ja smatram ovu politiku djelomičnim rješenjem velikog i vječnog židovskog problema. Lord Islington je rekao, da nema predrasuda protiv Židova. Ja lično mogu da kažem, da nemam predrasuda u njihovu korist. Ali njihov položaj u našoj historiji, njihova povezanost sa svijetskom po-

litikom i svijetskom religijom, je skroz jedinstvena. Tu nema ni jedne poredbe u celokupnoj povijesti čovječanstva. Jedna malobrojna rasa, u malenoj zemlji, koja u nijednoj dobi svoje povijesti nije imala bilo kakove vanjske moći, čiji su stanovnici najprije deportirani, zatim razasuti, konačno uopće protjerani u sve dijelove svijeta, da uzdrže jednu tradiciju, religiju i rasu, za koju nemamo poredbe. Već i to je dosta zamašno. Ali treba promisliti, kako se kroz mnogo stoljeća s njima postupalo, kroz stoljeća, koja u nekim zemljama još do ovog časa traju. Treba promotriti, kako su izvrgnuti tiraniji i progonima, promotriti, da li nije cjelokupna evropska kultura, sva religiozna organizacija ovoga kontinenta, od vremena do vremena skrivila velika zločinstva protiv ove rase. Ja sasvim dobro razumijem, da su neki čla-

novi ove rase pobudili negodovanje. Ne mogu da si predstavim, da bi kraj načina, kako se s njima postupalo, moglo da bude drugačije ali kad se to naglašava, ne smije se zaboraviti, koji su udio imali na intelektualnom, umjetničkom, filozofskom i znanstvenom razvitku svijeta. Ima ih na svakom univerzitetu, u svakom centru studija i baš u času, kad su bili proganiani, neki od njih od crkve bili proganiani, ipak su njihovi filozofi razvijali misli, koje su veliki naučenjaci crkve poprimili u svoj religiozni sistem. Kako je to bivalo u srednjem vijeku, kako u prijašnjim vremenima, tako je i sada. A ima li moguće ikoga ovdje, koji bi sa položajem Židova bio zadovoljan. Izvanrednom žilavosti mogla je ova rasa da osigura svoj opstanak, ma da nije imala nacionalne domaie. Što je bio rezultat toga? Rezultat je bio, da su

industriji i javnim radovima. Pri koncu rata bilo je u židovskome posjedu jedno 400.000 dunama zemljišta u Palestini; na početku 1924. iznosio je židovski posjed zemljišta već 750.000 dunama. Od godine 1920. kupio je Židovski Narodni Fond pod cionističkom kontrolom 81.000 dunama. Cijelo ovo zemljište kupljeno je iz slobodne ruke na tržištu. I premda član 6. palestinskoga mandata određuje, da palestinska uprava ima unaprijediti gusto naseljivanje Židova na selu pomoću državnoga i onoga neobrađenoga zemljišta, koje se ne upotrebljava za javne svrhe, nije palestinska vlada do danas još došla u priliku, da znatnije površine stavlja na raspolaganje za židovsku kolonizaciju. Cionistička organizacija morala je izvršiti mnogo pripremnih radova, da učini plodnim svoj zemljišni posjed. Isušivale su se močvare, očišćeno je kamenito tlo i pošumljeni su pusti krajevi. Ovi naporni i skupi radovi provedeni su zajedničkim radom Keren Hajesoda i Židovskoga Narodnoga Fonda.

Paralelno s razvitkom poljoprivredne kolonizacije razvija se i gradska kolonizacija. Cionistička organizacija mnogo je doprinijela i industrijskom razvoju Palestine, unapredivši investicije židovskoga kapitala u razna preduzeća zemlje; ona je i oteretila palestinsku vladu provadanjem raznih javnih radova. Židovski medicinski rad u Palestini vrši poglavito medicinska organizacija Hadasa. Hadasa uzdržava bolnice, klinike, laboratorije, škole za njegu dojenčadi, ona vrši nadalje medicinske i sanitarne radove u imigracionim konačištima i u bolnicama mnogih židovskih kolonija. Ona podupire konačno i zdravstveni odsjek vlade u pobijanju malarije i trahoma.

Većina židovskih škola u Palestini stoji pod kontrolom cionističke organizacije. Nastavni je jezik u svim cionističkim školama hebrejski. Organizacija kontrolira 65 pučkih škola, 38 dječjih vrtova, 5 srednjih škola, 3 učiteljska seminara, 4 tehničke škole, 5 zanatlijskih škola. Troškovi ovih hebrejskih škola, koji iznašaju godišnje 84.474 LE, snosi u glavnome cionistička organizacija s pomoću Keren Hajesoda.

Cjelokupni izdaci cionističke organizacije pokrivaju se iz dobrovoljnih prinosa, koji dolaze iz čitavog svijeta.

bili označivani parazitima u svakoj civilizaciji, na kojoj su imali udjela. Vrlo korisni paraziti više puta, usudjujem se ustvrditi. No, bilo tomu kako mu drago, ne mislite li, da bi hrišćanski svijet, koji ne zaboravlja sve ono zlo, što je počinio, morao da uvaži jednu mogućnost, koja ovoj rasi, a da se jednoj drugoj ne nanosi nepravda, daje šansu, da organizuje jednu kulturu u jednoj zemlji, gdje će biti sigurna od potlačivanja?

A nije li ispravno, da mi to želimo učiniti, jer to možemo učiniti? Mi ćemo imati da dademo Židovima ono, što svaki drugi narod ima: jedno mjesto, jedno naselište, gdje mogu da razvijaju sopstvenu kulturu i tradicije.

Preko sviju materijalnih probitaka je ovdje ovaj veliki ideal, za kojim težimo i koji je, kako držim, ostvariv. Može da se

Ovaj se kapital sastoji iz nebrojenih darova od manje imućnih ljudi. Od god. 1917. unišlo je za razne fondove blizu 3.000.000 funti; gotovo cijela svota potrošena je u Palestini. Osim cionističke organizacije potrošile su druge židovske korporacije oko 1.500.000 funti za Palestinu. Uračunavši i privatni kapital uneseno je u Palestinu za vrijeme britske vlade oko 6 milijuna funti.

Pri završetku podsjeća memorandum na nebrojene zapreke, koje je imala da odstrani cionistička organizacija u početku i konstatira, da se sada završuje stadij eksperimentiranja. Ima znakova, da Palestina ulazi u periodu trajnog i svestranog razvijanja. Cionistička organizacija svijesna si je toga, da može napredovati samo korak po korak, no i sama je uvjerena, da će moći tempo ubrzati. Sve što ona traži, je, da se zemlja razvije i rad započinje nositi plodove; da joj se dađe sloboda, da i nadalje iskorišćuje sva pomoćna vrela za gospodarski razvitak Palestine i osnivanje židovske domaje. Ona očekuje s pouzdanjem, da može i u buduće računati na dobrohotnost koli mandatarne vlasti, toli i svih liberalnih i humanih sila svijeta, koje svoj najjači izražaj imaju u Savezu Naroda.

Ekspeze Sir Herberta Samuela Savezu Naroda

U utorak 28. oktobra primila je stalna mandatarne komisija Saveza Naroda izvještajni ekspozit Sir Herberta Samuela o djelovanju uprave i o položaju u Palestini.

Herbert Samuel dao je ponajprije pregled civilne uprave od godine 1920. t. j. od vremena, kad je vojna uprava smijenjena civilnom. Na to je informirao komisiju o tamošnjem pučanstvu, naročito o školstvu. Konstatira da je engleska uprava do sada izdala 6 milijuna funti sterlinga.

Engleska je vlada odmah po preuzetju uprave po civilnoj vlasti ustanovila jedan konzultativni savjet, koji se sastoji od 10 činovnika i 10 zastupnika domaćeg pučanstva. Uprava je pokušala da Palestini dađe i ustav. Bilo je predviđeno uvođenje jedne zakonodavne vlasti, koja bi se sastojala od vrhovnog komesara, 10 činovnika i 12 biranih članova. Ovi potonji imali bi se birati po turskom izbornom pravu. Predizbori bili su uni-

zjalovi, i ja ne poričem da je pustolovina. Ali zar da nikada ne pokušavamo novih eksperimenata? Ja se nadam, da su eksperimenti i pustolovine opravdane, ako za njih ima razloga. Jamačno je u redu, da u svaku zemlju, u koju su Židovi raspršeni odašaljemo glas, koji im kazuje, da hrišćanstvo nije zaboravilo njihove vjere, da se sjeća usluga, koje su Židovi učinili velikim svjetskim religijama, a u prvom redu i religiji, koju ispovijeda i veći dio ove kuće, i da im svim silama želimo stvoriti mogućnost, da u miru i spokojnosti pod britskim gospodstvom razvijaju velike nadarenosti, koje su dosada morali da dovedu do zrelosti u krajevima, čiji stanovnici ne govore njihovim jezikom i ne pripadaju njihovoj rasi. Ovaj ideal želio bih vidjeti ostvaren, to je cilj politike, koju ja branim.

štenj, jer Arapi nisu u dovoljnom broju glasovali. Poslije ovog neuspjeha pokušalo se skloniti arapske stranke, da rade sa vladom. Ali i to nije uspjelo. Za nastavu primljena je u budžetu stavka od 103 hiljade funti. Seljacima dani su zajmovi u iznosu od 400.000 funti. Na to je Herbert Samuel referirao o imigraciji Židova.

U raspravi o budžetu naglasio je Herbert Samuel, da engleska vlada Palestini nije dala nikakove subvencije i da je zemlja mogla samo pokriti svoje potrebe.

Palestinski zajam

Piše Š. Schwarz, Jerusalem.

Više je već sigurno, da će se doskora ostvariti palestinski državni zajam. Pitanje je zrelo, predradnje učinjene su u Jerusolimu i Londonu i kad Donja Kuća, koja se sastala 30. septembra primi predlog o zajmu formalno, ne će više biti zapreke, da palestinska vlada ostvari ovu svoju već odavno zasnovanu namjeru.

Normalni godišnji budžet palestinske vlade jedva dostaje za pokriće tekućih izdataka. Za provedenje većih planova vlada treba posebne primitke. U ovu se svrhu još od instalacije palestinske vlade imalo u vidu ovaj zajam. Plan se morao uvijek na novo odložiti; glavni je razlog tome bilo neodređeni i nejasni politički položaj. Ovaj je razlog sada otpao. Mandat je već više godina potvrđen, u zemlji je mir i ona se nesmetano razvija u užoj vezi sa Engleskom. Tako, te će engleskoj vladi biti lakše stvoriti zaključak o garancijaj zajma.

Medutim narasli su dugovi palestinske vlade na 1½ milijuna funti. Ona je kupila dobre lokomotive i vagone, uredila cijeli željeznički promet, dala felasima i židovskim kolonistima zajmove, sagradila ceste i mostove i t. d. Novac, potreban u ove svrhe predujmila je od krunskih agenata britskog imperija. Bude li sada palestinska vlada dobila zajam od 3½ milijuna funti, ona će raspolagati samo sa 2 milijuna, jer se mora najprije platiti dug krunskim agentama.

Mi se Židovi moramo još za vremena baviti ovim pitanjem. »Mi«, t. j. službeno priznato židovsko zastupstvo: Jewish Agency. Imamo uporišta tvrditi, da vlada ima nakanu, da novac ovog zajma upotrijebi za slijedeće tri svrhe: za osnutak jedne agrarno-kreditne banke, za provedbu jednog niza javnih radnja i za izgradnju vladinih i školskih zgrada. Neophodno je nužno, da se pri tome očuvaju židovski interesi. Imamo na žalost mnogo iskustava na tome polju i dobro znamo, da se gotovo uvijek pojavljuju neki protivno raspoloženi elementi, katkada i u osobi kojeg subalternog činovnika, koji pokvari sva lijepa tetoretska priznanja naše jednakopravnosti.

Agrarna banka, koja ima da palestinskim poljoprivrednicima daje dugotrajne kredite bez sumnje je od velike važnosti za zemlju. Već do sada davala je vlada takve zajmove u iznosu od 562.000 funti, koje je uzajmila od Anglo Egyptian Bank. No ovaj je zajam kratkoročan, jer je ova banka komercijalna i može da daje zajmove samo na kratko vrijeme. Sada moraju felasi i naši kolonisti, koji su dobili svojedobno zajam prodati svoje mobilije, da plate vladu dug. Samo zajmovi na 15 do

20 godina omogućili bi i arapskim i židovskim seljacima, da svoje gospodarstvo postave na novi zdraviji temelj. To treba da bude zadaća vladine agrarne banke. Mi moramo prema tome da pazimo, da naše kolonije od ove banke dobiju zajam u istoj mjeri i uz iste uvjete kao nežidovsko pučanstvo. Osim toga treba nastojati da ovaj zajam dobiju i naše nove kolonije, zadruga i kvucot. Uspije li nam to, otvorit će se nove perspektive za našu poljoprivrednu kolonizaciju. Bili bi onda u stanju, da se s našim novim kolonijama bavimo uvijek samo 2—3 godine, dočim bi daljnje kredite dobivale od ove banke. Naš vlastiti poljoprivredni budžet bio bi onda slobodan za osnivanje novih kolonija i hahšaru.

I u pogledu druge tačke programa već smo intervenirali. Stvaranje novih prometnih puteva, pošumljivanje golih breгова i sušenje močvarnih zaraženih krajeva su stvari, koje nas znatno tangiraju. Moramo na žalost ustanoviti, da se vladini zdravstveni i poljoprivredni departementi brinu samo za arapsko pučanstvo. Možemo li onda biti sigurni, da će se buduće javne radnje izvadati i u krajevima gdje obitavaju u glavnome Židovi, ako ne budemo oprezno stajali na braniku naših zahtjeva? Još jedna okolnost: mnogo javnih radnja, koje je vlada provela u četiri godine njena opstanka, izvedeno je po židovskim radnicima. Vlada mora da prizna ovu okolnost u svakom pogledu povoljno, jer su radovi izvedeni izvršno. Imamo prema tome puno moralno pravo, da tražimo od vlade, da i buduće radnje budu bar velikim dijelom predane našim halucima i poduzetnicima na izvršenje.

Treći dio programa traži izgradnju vladinih i školskih zgrada. Ne smijemo zaboraviti, da i mi trpimo na nestašici zgrada za naše škole i da se veliki dio našeg školskog budžeta troši na stanarinama. Jasno je, da možemo sa punim pravom zahtijevati, da se i nama stave na raspolaganje zgrade za škole.

Keren Hajesod

Keren Hajesod u Palestini. 9. oktobra održana je u Jerusolimu u prisustvu dra Weizmanna i dra Feiwela konferencija za Keren Hajesod. Zastupani su bili svi gradovi i gotovo sve kolonije, institucije i društva u Palestini. Dr. Weizmann rekao je u svom govoru, da je ova skupština opet jedan od mnogih židovskih paradoksa. On uvijek dolazi u Palestinu, da dade prilike zemlji, da na njega utječe, a sada treba, da on djeluje na prisutne. Nije mislio, da i u Palestini treba ankete za Keren Hajesod. Ovaj se u Palestini mora provesti jer je važan i idejno. U Americi ga uvijek pitaju, koliko palestinski Židovi pridonašaju Keren Hajesodu. On je računao, da će Palestina dati i ljude, koji će ići u galut, da djeluju na narod. U Americi on drži agitacione govore za Keren Hajesod, no u Palestini to ne može. Svugdje je lakše oponirati Keren Hajesod već davati novaca. Moramo svladati sve poteškoće, naročito one u samoj zemlji. Za ovog boravka njegovog u Palestini stavljen je na njega zahtjev, da namakne 1 milijun dolara. I ako se mora putovati hiljade kilometara i držati nebrojene govore, da se namakne ovakova svota, on se raduje ovom zahtjevu, jer on pokazuje napredak u radu i veću potrebu jišuva, koji je narasao. No i sam jišuv mora smjestiti na rad, kojem on želi puni uspjeh. Govorili su još dr. Feiwel i zastupnik Palestine u direktoriju Keren Hajesoda dr. Helfmann, koji kaže, da će pridonašanje za KH ojačati poziciju palestinskih Židova u cionističkoj organizaciji.

Poslije živahne diskusije prihvaćene su slijedeće rezolucije:

1. Jišuv u Palestini obvezuje se, da će svojom energijom sudjelovati kod rada za Keren

Hajesod i ustanovljuje za godinu 5685 kvotu Keren Hajesoda u Palestini sa 20.000 funti.

2. Konferencija moli, da uzevši u obzir položaj porodica, koje dolaze u zemlju i koje se već nalaze ondje, cionistička egzekutiva uputi palestinsku egzekutivu i Keren Hajesod da proširi svoje polje djelovanja i na useljenike sviju klasa i krugova bez obzira na pripadanje kojoj stranci.

3. U slijedeće vrijeme imaju se držati opće skupštine, gdje se imaju izabrati mjesni kuratoriji Keren Hajesoda. Poželjno je, da ovaj rad preuzmu općinski i kolonijski odbori.

Keren Hajesod u Americi. Nova kampanja za Keren Hajesod za god. 1924.-25. započinje svugdje koncem oktobra i početkom novembra. U Bostonu počela je sredinom oktobra, Baltimoru odmah poslije blagdana, Louisville 26. oktobra. U Milwaukee zaključeno je početi 1. januara, ali je odbor dao pređujam od 15.000 dolara. U New Yorku održana je konferencija zastupnika Židova u East Side sa svrhom pripravljanja velike akcije Keren Hajesoda, koja se tamo ima provesti pomaću 1200 židovskih organizacija. Na ovoj konferenciji primljene su slijedeće rezolucije:

1. Sakupljeni zastupnici East Sideških organizacija pozivlju sve židovske organizacije East Side-a, da se priključe svetome radu za Keren Hajesod, da sazovu što prije izvanredne skupštine svojih članova i pozovu na ove mitinge odaslanike Keren Hajesoda, koji će držati govore.

Keren Hajesod u Kanadi. Dr. Šmarja Lewin na putu je u Kanadu, da tamo započne Keren Hajesodskom akcijom. Kako se javlja iz Toronta, predradnje su u punom toku. Predsjednik cionističke organizacije u Kanadi g. Freimann lično je preuzeo vodstvo KH-kampanje.

Keren Hajesod u Južnoj Africi. Kako je poznato namaknula je Južna Afrika do sada 67.000 stavljajući, pa će u mjesta, koja nisu mogli posjetiti 29.500 funti doznačeno u Palestinu. Rad se na funti u obvezama za Keren Hajesod, dočim je već dr. Goldstein i dr. Olsvanger otič drugi gospoda. Dr. Olsvanger napušta polovinom novembra Južnu Afriku i ide na Kampanju u Englesku. Prije odlaska održat će još dva velika mitinga za Keren Hajesod u Johannesburgu i Capetownu.

Tjedan Keren Hajesoda u Buenos Airesu. Iz Buenos Airesa javlja se: Prvi tjedan kampanje za Keren Hajesod bio je vrijeme pravog oduševljenja za djelo izgradnje u Palestini. Židovsko pučanstvo primilo je sabirače osobitom srdačnosti. Mnogi su svoje prijašnje prinose za KH povišili. To je dokaz, da argentinski Židovi shvaćaju ozbiljnost časa. U ovom je prvom tjednu namaknuto u Buenos Airesu 25.000 Pesa.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Predsjedatelj mandatarne komisije o njenim zadacima. Predsjedatelj mandatarne komisije markiz Theodoli primio je zastupnike štampe, da im saopći plan o radu komisije. On je rekao: Mandatarne komisija namjerava da kontrolom mandata izvrši jednu važnu kulturnu zadaću. Njena jakost leži u njenoj neutralnosti. Mandatarne vlasti jako su osjetljive obzirom na kritiku njihove djelatnosti i nastoje zapriječiti, da se ona pred javnosti i parlamentarnom opozicijom u vlastitoj zemlji zlo prikaže. Zadaća komisije veoma je teška, jer se mora da bavi ne samo s mnogo raznih pučanstva, koja pripadaju raznim vjerama, iz raznih su geografskih, klimatskih i ekonomskih prilika već i s državama, koje se razlikuju i po prošlosti i upravom i političkom strukturom. Stoga se kod prosudjivanja mandatskih izvještaja ne može raditi po šabloni. Prosudjivanje uprave u Pacifičkom Oceanu po Japanu, mora da se vrši s posve drugog gledišta, već uprave New Seelanda po Vel. Britaniji. Velike poteškoće čini ispitivanje stiglih pritužbi nad upravama, koje dolaze sa strane urođenog pučanstva i mnogih interesiranih ličnosti i naroda. Komisiji je nemoguće, da položaj ispita na licu mjesta. Stoga će morati — koliko je to moguće — ispitati vrela o njihovoj istinitosti i usporediti s ostalim materijalom. Mandatarnim vlastima dat će se prilike, da upoznaju tužbe i da se o njima izvještaju. Udovoljiti svim strankama, veoma je teško. Ima i nekoliko država, koje ne pripadaju Savezu Naroda, no ipak živim interesom prate rad mandatarne komisije, jer u mandatima vide prikritu aneksiju. To je krivo. Mandati ograničuju suverenost država i zapriječuju aneksiju. Države, koje još nisu u

Savezu treba da vide, da čim je Savez Naroda jači, postaje mogućnost aneksije manja.

Herbert Samuel kod Mussolinija i kardinala Gasparia. 20. oktobra stigao je Herbert Samuel na proputovanju u Ženevu u Rim i razgovarao sa ministrom predsjednikom Mussolinijem i kardinalom Gasparijem, državnim sekretarom Vatikana. Katolička štampa javlja, da je razgovor sa kardinalom tekao prijateljski i da je izvještaj Herberta Samuela obzirom na Sveta Mjesta potpuno zadovoljio kardinala.

Zaklada od 10.000 funti za jerusolimsku univerzu. Jedan bogati trgovac iz South Port, gosp. Jacob Cohen, ostavio je u oporuci 10.000 funti za zakladu za jerusolimsku univerzu na ime svoje i svoje žene.

Vrijedan dar za sveučilišnu knjižnicu u Jerusolimu. G. Oskar Leonard, uvaženi cionista u St. Louis u Americi, poklonio je jerusolimskoj knjižnici svoju knjižnicu, koja se sastoji iz socijoloških i ekonomskih djela.

Kadooriejev vrtni grad u Palestini. Laura Kadoorie-vrtni grad, koji namjerava sagraditi u Palestini g. E. S. Kadoorie iz Shanghai bit će sagradjen, kako se javlja iz New Yorka na zemljištu American Zion Commonwealth. G. Kadoorie boravi sada u New Yorku, pa je tamo između njegove Kadoorie-Bension grupe i Zion Commonwealtha sklopljen taj zaključak. Odredilo se kompleks od 3000 dunama kod Afule u ovu svrhu. Gradom će upravljati magistrat pod kontrolom jednog odbora sedmorice. G. Kadoorie ili jedan njegovih sinova bit će stalni predsjednik, a dr. Bension poslovni ravnatelj. Zion Commonwealth bit će u odboru zastupan po Judge Rosenblathu i Harry Cutleru. Plan se ima izvesti pod nadzorom Keren Hajesoda. Kadoorie-Bension grupa stavljat će za vrijeme od 5 godina minimalan kapital od 15.000 dolara godišnje na raspolaganje. Nada se, da će se jesenas započeti radom. G. Kadoorie dat će osim toga 500 funti mjesečno. Kako javlja I. T. A. g. dr. Bension namaknuo je kod jedne grupe uvidjenih Židova u Shanghaiu 10.000 funti za gradnju kuća u ovom vrtnom gradu.

Membership-kampanja u Americi. U gotovo svim gradovima Amerike učinjene su predradnje za ovu kampanju. U New Yorku obuhvatit će se sve dijelove grada. Chicago je zatražio podvostručenje svoje kvote od 5000 na 10.000 članova, pa se natječe sa New Yorkom. Osim toga provest će se kampanja u 50 gradova.

Palestinska ekskurzija židovskih studenata. Egzekutiva svjetskog saveza židovskih studenata zaključila je prirediti ekskurziju u Palestinu na Pesah 5685. 200 studenata već je prijavilo svoje sudjelovanje.

Osim toga zaključila je egzekutiva, da pozove sve zemaljske saveze židovskih studenata, da sudjeluju kod sabiranja knjiga za univerzitetsku knjižnicu u Jerusolimu. U zemljama u kojima se do sada u opće nije sabiralo knjige, neka studenti daju inicijativu za to. Treba pozvati sve židovske studente, da svoje disertacije i druge znanstvene radnje stave na raspolaganje univerzi u Jerusolimu.

Egzekutiva jednoglasno je zaključila, da pristupi osnivanju »Kuća za židovske studente« na Maslinovom brdu u Jerusolimu. Za kuću treba naći mjesto kraj ostalih sveučilišnih zgrada. Kuća treba da bude centar društvenog i kulturnog života studirajuće židovske i nežidovske omladine. Uredit će se i stanovi za studente.

»Anatomija« koja se budi. Javili smo već u zadnjem broju, da je senat segedinskog sveučilišta zabranio židovskim studentima medicine rad u anatomskom institutu tako dugo, dok židovska općina ne stavi na raspolaganje židovske lješine. Havra Kadisha u Segedinu javila je senatu, da će staviti na raspolaganje lješine onih Židova, koji nemaju rođjake. Na to je stavljeno u izgled, da će se povuci zabrana.

Iz Palestine

Opet nova kupnja zemljišta u Palestini. Palestine Land Development Company provela je novu kupnju zemljišta u Emek Jesreelu. Na glavnoj cesti Haifa—Nazaret—Tiberias kupljen je teren Kuskus i Tabum sa 12.000 dunuma zemljišta. Ovaj teren leži između Jadžura i Nahalala i djelomično je pošumljen, a 60% je dobro nizinsko zemljište.

P. L. D. C. odnosno njen evropejski ured »Mešek« dala je upute svim svojim zastupnicima u Evropi i Americi, da otvore prodaju ovog novog

areala. Cijena po dunumu već amelioniranog zemljišta je 5 funti.

Sudjelovanje Palestine kod otomanskog državnog duha. Kako javlja »Maral-al-Sherk« treba da Palestina preuzme dio otomanskog predratnog duga u iznosu od 4 milijuna funti, koji se ima pokriti ratama u 20 godina. Na Transjordaniju otpada 330.000 funti.

Protest Arapa protiv pojačanja židovske imigracije. Arapska egzekutiva predala je Herbert Samuelu prije njegovog odlaska u Ženevu jedan memorandum, kojim protestira protiv pojačanja židovske imigracije u Palestinu i protiv sve jačeg sticanja zemlje po Židovima. Ujedno traže Arapi da se ovaj memorandum predloži mandatarnoj komisiji Saveza Naroda.

Sultan Ibn Saud i palestinski Arapi. Sultan od Nedžida Ibn Saud poslao je Vrhovnom Muslimanskom Savjetu u Jerusolimu brzojavku, u kojoj kaže, da on smatra svojom dužnošću, da oslobodi Hedžas od vlade dinastije Hašimita i Husejna i njegovih nasljednika. On nastoji, da osnuje uniju arapskih naroda i zemalja.

Ibn Saud ne priznaje kralja Aliju. U Meki se očekuje skori dolazak Ibn Sauda. Između njega i kralja Alije do sada nisu vođeni pregovori. Ibn Saud najenegičnije odbija, da Aliju prizna kraljem Hedžasa. Ibn Saud imenovao je Šerifa Ali Sadera Emirom od Meke.

Ekskralj Husejn dolazi u Transjordaniju. Na moćbu transjordanjske vlade brzojavio je Herbert Samuel prije svog odlaska u Ženevu engleskoj vladi, da ekskralj Husejn molj dozvolu stalnog naseljenja u glavnom gradu Transjordanije Ammanu. Transjordanjska vlada preuzimlje obvezu, da se Husejn ne će baviti politikom.

Intervencija indijskih muslimana. Po jednom brzojavu, koji je stigao vrhovnom savjetu muslimana u Palistini iz Delhija; poslat će indijski kal-fatski odbor delegaciju u Nedžd i Hedžas. Ova vijest je odgovor na zahtjev vrhovnog savjeta, da indijski muslimani interviraju kod Ibn Sauda i Husejna, da isti sklope mir. Prema predlogu indijskog odbora trebale bi se sve diferencije riješiti na jednom sveopćem muslimanskom kongresu.

Tužba protiv »Doar Hajoma«. Javili smo već, da je katolički patrijarha Barlasina podnio sudbeni tužbu protiv hebrejskog dnevnika »Doar Hajoma« zbog jedne navodno šaljive premjedbe u feljtonu i zahtijevao istragu radi bogohuljstva. »Doar Hajom« je izjavio, da nije imao nakanu vrijeđati osjećaje kršćana. Palestinska vlada smatra ovu izjavu dovoljnim razjašnjenjem, pa je odbila zahtjev optužbe.

Svečano otvorenje Goldzieherove biblioteke u Jerusolimu. Poznato je, da je cionistička organizacija dobila vrijednu knjižnicu umrlog istraživaoca Orijenta dra Ignaca Goldziehera u Budimpešti, da je privede nacionalnoj biblioteci u Jerusolimu. U prisustvu dra Weizmanna, guvernera jerusolimskog, gotovo svih konzula, te židovskih i nežidovskih učenjaka u Jerusolimu, održana je 14. oktobra u dvorani zgrade, koja je uzeta u najam baš za ovu svrhu, svečanost otvorenja Goldzieherove biblioteke. Posebno treba istaći, da je prisustvovalo i mnogo arapskih uvaženih ličnosti, među njima gradonačelnik jerusolimski, direktor arapskog muzeja u Aramu i prijašnji kadija Šatki Saud al Ori. Zgrada leži nasuprot kuće u kojoj je smještena nacionalna biblioteka i bit će mjesto, da se pohrane knjige, koje će u slijedeće vrijeme dobiti nacionalna biblioteka.

U ime sveučilišnog kuratorija otvorio je Dr. Magnés svečanost pozdravom u kojem je spomenuo, da sveučilište imade namjeru, da zajedno sa svakom naučnom stolicom uredi jednu radnu zajednicu, u kojoj će pod vodstvom profesora mlađji učenjaci obradivati stanovite teme. Ovi mogu da pripadaju kojoj bilo narodnosti ili vjeroispovijesti, pa se nada, da će univerza biti mjesto, gdje će zajedno raditi učenjaci raznih naroda. Naročito se to nada za stolicu arapskog jezika, koji će od Goldzieherove biblioteke dobiti potrebne knjige za istraživanje.

Prof. Weizmann zahvaljuje francuskoj, talijanskoj, španjolskoj i čehoslovačkoj vladi, koje su biblioteku odbarile knjigama. I on izražava svoju nadu, da će se bez obzira na političke protivnosti, ovdje na tlu kulture i znanosti naći ljudi i da će se ispuniti rečenica: ki beti bet tefila jikareh le kol ha amim.

Dr. Magnés i dr. Weizmann govorili su hebrejski i engleski. Oba govora učinile dubok dojam na prisutne, pa su prevedeni i na arapski.

Novo prodaje duhana. Kako javlja »Doar Hajom« prodala je kolonija Jesod Hamaala svoju žetvu duhana jednom egipatskom trgovcu duhanom uz cijenu od 51 pijastera po rotelu (2.88 kg), a kolonija Mišmar Hajarden svoju žetvu jednom Arapu u Hajji uz cijenu od 54 pijastera po rotelu.

Statistika useljivanja u septembru. Tokom mjeseca septembra uselilo se u Palestinu 2750 imigranata i to 1075 muškaraca, 780 žena i 701 djece. 1921 bilo je aškenaza, a 425 sefarda. Ostatak bili su Židovi iz Kurdistana, Perzije itd. Došlo je iz Ukrajine 27, iz Amerike 86, iz Bugarske 95, iz Njemačke 37, iz Holandije 10, iz Grčke 115, iz Litavske 175, iz Letške 39, iz Poljske 1056, iz Rumunjske 76, iz Rusije 376, iz Turske 28 itd.

Po zanimanju bilo je industrijalaca i poduzetnika 21, trgovaca 3, slobodna zvanja 76, obrtnika 209, stručnih radnika 170, poljoprivrednika 33, poljoprivrednih radnika 171, činovnika 44, djaka 29.

Industrija svile. U Tel Avivu započeta je gradnja tvornica svile g. Maksa Delfinera iz Beča. On u Beču posjeduje veliku tvornicu, pa je prenio od tamo 24 stroja za izradbu svile, a uz tvornicu bit će osnovane bojadisaona i apretura. U tvornici će biti zaposleno 45 radnika. Stručnjake doveo je g. Delfiner iz Evrope. Sirovine dobivat će tvornica u prvo vrijeme iz Evrope, no nema sumnje, da će se sada započeti gajenjem svilene bube. G. Delfiner ulaže u ovu tvornicu kapital od 20—30 hiljada funti. Uprava grada Tel-Aviva stavila je za gradnju tvornice na raspolaganje gradilište od 16 dunuma na morskoj obali. Gradnju izvadja arhitekt Sedener.

»Solel Bone«. Hajfanska filijala »Solel Bone«-a preuzela je slijedeće radove: U Givat Ada gradnju od 6 kuća i 6 staja za seljake što ih sada naseljuje ICA. U Benjaminj gradnju svih zgrada za nekoliko novih kolonista. U Hederi sušenje i regulaciju potoka »Vadi Hedera« i sušenje močvare »Vadi čerkaza« kraj Gan Šmuela. Ovim se radovima nastavlja sanacija cijele okoline. U Nahalalu gradnju poljoprivredne škole za djevojke. U Balfuriji gradnju hotela i staja.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Na sjednici od 29. o. mj. čitani su dopisi inž. Zaloscera i dra. Friedmanna glede kupnje zemljišta u Tiri, zatim dopis mjesne organizacije Karlovac i Vukovar, dopis Mihaela Levi u stvari halučke farme. Zatim se raspravljalo o tekućim agendama i prihvaćen je statut Centralnog ureda cionističkih društava Južne Srbije.

Za halučku farmu. U Zavidoviću osnovano je društvo židovske omladine, pa je na prvom sjed. sabrano Din. 1500.— za halučku farmu.

Uredba o otvaranju i zatvaranju radnja. Ministar socijalne politike, dr. Behmen izdao je na uredbu o otvaranju i zatvaranju radnja, iz koje donosimo:

Nedjeljom i praznicima: § 6. Vlasnici zanatskih i trgovačkih poduzeća, u kojima ove ne spadaju u radnje predviđene članom 14. Zakona o Zaštiti Radnika, dužni su nedjeljom svoje radnje držati celoga dana zatvorene.

No ako bi jedna trećina vlasnika napred opomenutih preduzeća druge konfesije u jednom mestu to zahtevala, može se za njih u mesto nedelje zavesti koji drugi dan preko nedelje u smislu § 12. stav 2. Zakona o Zaštiti Radnika, za vreme koga su dana vlasnici dužni svoje radnje držati preko celog dana zatvorene.

Iz Židovskog Narodnog Društva u Zagrebu. Židovsko Narodno Društvo započelo je nakon ljetnih praznika svojim radom, te će kao prvu priredbu ove sezone prirediti u nedjelju, dne 2. novembra proslavu obljetnice Balfourove deklaracije, na kojoj će govoriti gg. dr. Aleksandar Licht i dr. Hugo Kon. Odbor izradio je opsežan program rada, iz kojega ističemo, da će se u svakome mjesecu održati dva predavanja i dvije diskusijone večeri. Društvo preuzeti će skrb oko širenja hebrejskoga jezika, te će u dogovoru s omladinskim udruženjem stupiti u pregovore s učiteljem za hebrejski jezik. Početak obuke i sve poblize upute javiti će se pravovremeno svim interesentima. Društvo će naročito pažnju posvetiti radu za Keren Kajemet, da Zagreb namakne svoj kontingent. Kao i prošle godine održat će se svake nedjelje čajanke u restauraciji Andžela (Draškovićeva ul.).

Svečana služba božja u zagrebačkoj sinagogi. Povodom narodnog oslobođenja održana je u srijedu, dne 29. oktobra svečana služba božja. Nakon

što je kor uz solo g. nadkantora Josipa Rendia otpjevao »Ma tovu« izrekao je g. nadrabin molitvu za kralja i domovinu. Iza »Adam olam«, što ga je skladno otpjevao kor i g. nadkantor, govorio je g. rabin prof. dr. Schwarz o znamenovanju ove istorijske slave oslobođenja hrvatskoga naroda. S psalom »Haleluja« završena je služba božja.

Apel. Od Potpornog društva jevrejskih akademičara iz Jugoslavije u Beču primili smo ovaj apel s molbom, da ga objelodanimo:

Pomozite menzi! Odbor »Potpornog društva jevrejskih akademičara« Jugoslavije u Beču je već unaprijed računao, da će sabirna akcija za ovu godinu ispasti slabije no što je to bivalo prošlih godina. Međutim su sve bojazni lošim uspjehom ovogodišnje sabirne akcije daleko nadmašene. Sakupljeno je 40.000.— dinara! Onaj, koji je donekle upućen u potrebe menze, koja prehranjuje oko 100 studenata, od kojih tridesetorica bezuvjetno potrebuju potporu, shvatiti će, što to zapravo znači.

Društvo nije u stanju, da se na takovoj bazi dalje održi. I tako bi bilo ono 30 kolega u najpotpunijem smislu te riječi, bačeno na ulicu.

Društvo se već s ovoga mjesta obratilo hitnom molbom jevrejskom građanstvu za potporu. Još jednom: većina kolega stoje pri koncu studija, te im apsolutno nije moguće mijenjati univerzitet, osim ako bi se odlučili na gubitak 1 do 2 semestra. A mogu li ovi ljudi, koji su već ratom izgubili tako reći desetke semestara — sada opet produživati svoj studij?

Osobito je važno, da se oni kolege, koji su nekoć uživali potporu menze i tako bili u stanju svršiti svoj studij, bar donekle za to oduže radom za menzu. Društvo se pouzdano nada, da će svaki od tih drugova imati toliko moralne odgovornosti i javiti svoju adresu na: Potporno društvo jevrejskih akademičara, Wien IX. D'Orsayg. 10. Na taj bi se način omogućilo stvoriti odbor, koji bi bar donekle namaknuo sredstva za jednu godinu.

Prijatelji! Vi znate dobro, što je za mnogog siromaha menza. Vama to nije potrebno tumačiti! A zar bi bilo moguće, da ste već sve zaboravili i da Vas s nama ne veže nikakova uzajamnost?

Vi ostali, koji nas toliko ne poznajete, vjerujte nam: potrebna nam je, vrlo nam je potrebna pomoć!

Prilozi se šalju na: Hrv.-slav. zem. hipot. banku u Zagrebu.

»Muzička sekcija« židovske omladine u Zagrebu. U nedjelju 26. oktobra održana je u prostorijsa Talmud Tore glavna skupština ove sekcije.

U prisutnosti dvadesetak članova referirano je o dosadanjem radu, kao i o budućem.

Svaka će sekcija gajiti muziku uopće, a židovsku muziku napose. Raditi će se u tri grupe: orkestralna grupa, grupa solista i pjevački zbor.

Riješena su najbitnija pitanja kao: prostorije, instrumenti, pravila, financije itd., a na koncu izabrana je ova uprava: Pročelnik: Hans Fürst; tajnik i blagajnik: Marko Rothmüller; artistski vođe: Alfred Pordes i Egon Goldner.

Za sada raditi će samo dvije grupe i to orkestralna i solista. Orkestralna imade pokuse svaki utorak u 8 sati na večer u Talmud-tori. Pozivlju se svi omladinci, koji žele sudjelovati u ovom orkestru, da se jave na adresu: Egon Goldner, Palmotićeve 16 (Menza) i da dodju na pokuse sa instrumentima.

Za grupu solista traži se onoliko znanje, koliko se traži u muzičkoj akademiji, visoki stupani. Ovdje će se upoznavati praktički židovske kompozicije. Omladinci, koji žele raditi, neka se takodjer jave na gore rečenu adresu.

Pjevački zbor je u osnutku, te će se sve potrebno naknadno javiti.

Omladinci! Priključite se onoj nekolicini, koji odlučiše požrtvovno raditi na populariziranju židovske muzike.

Uprava »Sekcije«.

Omladinska proslava Balfourove deklaracije u Zagrebu. Zagrebačka židovska omladinska udruženja Judeja, Literarni sastanci, B'not Cijon, Ha-cofe i Makabj priređuju u subotu 1. novembra u 8½ sati navečer u vijećnici Žid. Bogoslovne Općine, Palmotićeve ul. 16, spomen-slavu, na kojoj će govoriti haver Drago Steiner. Gosti dobro došli!

Bjelovar. Židovsko omladinsko udruženje »Dengel Jehuda« priređuje na dan obljetnice Balfourove deklaracije, te godišnjice osnutka omladinskog udruženja, svečanu akademiju s bogatim rasporedom. Svečano slovo držat će g. dr. Hinko Gottlieb.

IZ SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA.

1. Savezni Vjesnik. Budući da su u tiskari nastale tehničke neprilike, nije mogao dosad izaći Savezni Vjesnik, i ako je sav materijal bio spremljen. Nadamo se, da će prvi broj konačno izaći za nekoliko dana.

2. Hanuka-priredba. Svim udruženjima razaslano je još materijala za Hanuka-priredbu i to: jedan prigodni komad i dvije deklamacije. Za taj materijal teretimo udruženja sa 10 dinara i molimo da 15 dinara za 5 primjeraka igrokaza »Božić i Hanuka« odmah pošalju. — Ona mjesta, gdje nema Sav. Udruženja, a htjela bi da prirede dječju ili mješovitu Hanuka-priredbu, neka se jave R. O.-u, pa će im poslati materijala i uvjete prikazivanja.

3. Iz Keren Kajemet referata. a) Povjerenik za Keren Kajemet. Pozivaju se sva udruženja i grupe, da u najkraćem roku izaberu između članova povjerenika Keren Kajemeta, ako to do sada nijesu učinila i da odmah jave izbor kao i točnu adresu povjerenika referentu za Keren Kajemet, da se potom stavi u kontakt s njime.

b) Škrabice za K. K. L. Sva udruženja i grupe dužne su, da u roku od mjesec dana provedu u svom mjestu točan popis svih razdijeljenih škrabica Keren Kajemeta, pa da to odmah jave referentu, kao i broj škrabica, koje bi se još mogle u mjestu raspacati. U tu je svrhu potrebno, da se društva stave u kontakt s mjesnim povjereništva, ako ova funkcioniraju. U protivnom slučaju treba obići sve židovske kuće, da se na taj način sve škrabice popišu i ujedno nadju mjesta, gdje se mogu smjestiti nove.

Svaki član Saveza, gdje je to moguće i gdje prilike dopuštaju, dužan je da imađe u svom stanu škrabicu Keren Kajemeta.

c) Markice K. K. L.-a. Upozoravaju se svi savezni članovi (udruženja, grupe i pojedinci), da imaju odsada sve dopise i molbe na Savez biljegovati markicama Keren Kajemeta. Ovo isto vrijedi i za međudruštvenu korespondencu. Markice se dobivaju kod Keren Kajemet LejIsrael. Zagreb, Ilica 31, III. uz cijenu od 25 para po komadu.

d) Sabiranje maraka za K. K. L. provadja se i nadalje. Ostalo u Saveznom Vijesniku. Udruženja, kojima treba detaljnije upute neka se obrate na referat Keren Kajemet u S. Ž. O. U.

4. Iz muzičkog referata. a) R. O. stupio je u pregovore s izdavačkim društvom židovskih muzikalijskih »Juwal« u Berlinu glede prodaje njihovih izdanja. Na skladištu imaju raznih zbirki židovskih pjesama, kompozicija za zbor, zbor sa orguljama ili harmonijem odnosno klavirom, violinu ili čelo sa klavirom, gudački kvartet, solo pjevanje uz klavir, solo klavir i t. d. Sve su to izdanja »Juwala« i bivšega Petrogradskog izdavačkog društva.

Umoljavamo sva udruženja i pojedince, da jave R. O.-u, kakve su im kompozicije potrebne i naznaku, koliko novca hoće izdati.

b) R. O. preporuča udruženjima najtoplije, da nabave ove zbirke:

Kisselhof, Žitomirski, Lwow: Liedersammelbuch für Schule und Familie. Sadržaje 85 jevrejskih i jidiš pjesama za solo (uz klavirnu pratnju) i za troglasni ženski zbor (uz pratnju). Kompletni tekstovi. Obuhvaća 160 stranica. Stoji oko 90 dinara.

Hiršler: Album židovskih narodnih pjesama. 60 pjesama za glas i klavir. Stoji 40 dinara.

c) R. O. moli svakoga, koji znađe originalnih jevrejskih, jidiš i napose ladinopjesama, da nam ih pošalje s točnom melodijom, tekstom i prevodom, da ih može izdavati u Saveznoj pjesmarici.

5. Savezna članarina. Posljednji rok za uplatu sav. članarine za I. semestar završava se 10. decembra. Budući da Savez treba novaca za Sav. Vjesnik i edicije i pjesmaricu, molimo udruženja, da Sav. članarinu uplate odmah odnosno što prije. — Sav. članarina iznaša prema zaključku Sv. Vijeća u Novome Sadu 10 dinara po sav. članu za jedan semestar. — Radni Odbor Saveza Žid. Oml. Udruženja (Zagreb, Ilica 31, III).

»Haaviv«. Izašao je drugi broj trećega godišta »Haaviva«, lista za jevrejsku mladež. List je veoma ukusno opremljen, a sadržaj je novoga broja dobro sabran i uredjen. Ovaj je broj osobito bogat pričama, a ima i dvije uspjele pjesme Cvi-a. U članku povijesne pouke govori se o ustanku Bar-Kohbe. Imade jedna dobra reprodukcija jedne ulice Tel-Aviva. Preporučamo svim našim čitaocima, da ovaj naš dječji list što više podupiru i propagiraju. Adresa je uprave: M. Weiller. Zagreb, Bakačeva ulica 5, III. kat.

Ispravak. U prošlom broju »Židova« potkrakao nam se je pogriješka kod izbora seniora Žid. Nar. Akad. Društva Judeje. Seniorima izabrani su slijedeći: mr. pharm. Benjamin Fischbein, ing. Djuka Kohn, mr. pharm. Blanka Fischl, ing. Oton Rechner, dr. Leo Singer i dr. Josip Weszel.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejIsrael)

Pod parolom direktorija Keren Kajemet LejIsraela: »500.000 L za nova zemljišta«, započela je u gotovo svim zemljama, gdje se radi za naš fond, velika akcija, koja treba da u tekućoj godini donese sredstva za podvostručenje zemljišnog posjeda Keren Kajemeta od 100.000 na 200.000 dunama. Informacije radi donasmo našoj javnosti, naročito našim povjerenicima izvještaje i vijesti o ovome radu u pojedinim zemljama

Sjeverna Amerika: Pored tri druge velike cionističke akcije: Keren Hajesoda, Membershipkampanje i Herzliakcije, koje se vode u cijeloj zemlji najvećom energijom, određen je dan Hanuke za provedenje akcije za Keren Kajemet. U Sjedinjenim Državama priredjuje se takozvani »Flag day«, dan zastave. Dobrovoljni suradnici idu ulicama, po kućama i javnim lokalima i prodavaju zastavice. Ova akcija u Americi obično ima izvrsne rezultate i nosi hiljade dolara.

Južna Afrika. Kako je kampanja za Keren Hajesod pri završetku, započinje opet rad za Keren Kajemet, pa se namjerava intenzivnom akcijom namaknuti u tekućoj godini 10.000 L za Keren Kajemet.

Litavska. Velika akcija za Keren Kajemet započela je odmah nakon posjeta Usiškina u Litavskoj. Već u augustu donijela je akcija preko 600 funti, svotu, kakova se još nikada nije tamo sakupila u mjesec dana. No to je samo početak, pa će se tempo rada ubrzati i pojačati. Naročita pažnja posvećuje se provinciji, koja je podijeljena u tri distrikta. Odbori u distriktima provest će akciju u 20 gradova. Posebno se organizuje rad kod omladine. U svakom školskom razredu određuje se komesar fonda.

Poljska. Ondje se nalazi još uvijek Usiškin i Jul Berger, te rade s velikim uspjehom, o kojem smo djelomično već izvjestili.

28. oktobra bit će u Varšavi priredjen »cvjetni dan« u korist Keren Kajemeta, pa se do sada prijavilo preko 30 cionističkih židovsko-narodnih društava na sudjelovanje. Već sada je prijavljeno preko 1000 osoba za rad. Veliki broj židovskih trgovaca i obrtnika obvezao se, toga dana dati za Keren Kajemet stanoviti procenat svog utrška. Na jednom velikom mitingu govorit će najvidjeniji židovski književnici o važnosti i prešnosti daljnjih kupnja zemljišta. U židovskim kazalištima glumci će pozvati publiku, da sudjeluje kod cvjetnog dana.

Austrija. Zaključak, koji je stvoren na predlog Usiškina, da se u Austriji namakne ove godine kontingent od 8000 L, dao je novog zamaha akciji samokontingentiranja. Broj onih, koji su preuzeli kontingent, narasao je na preko 300. Grupa »Haverim« namakla je do sada samokontingent od 15 milijuna, grupa »Herut« također 15 milijuna kruna, pa su se obje grupe obvezale na nove kontingente. Ista akcija započeta je i u provinciji.

Židovsko Narodno Društvo u Zagrebu priredjuje proslavu obljetnice

Balfourove deklaracije

u nedjelju, dne 2. novembra o. g. u dvorani izraeltske bogoštovne općine, Palmotićeve ul. 16. Govornici gg. dr. Aleksandar Licht i dr. Hugo Kon.

ODBOR

Jedan član zemaljske komisije obvezao se, da će sam namaknuti 1000 L. Zamolio je samo pomoć dra. Tartakowera, a komisija dala mu je na pomoć još i grupu »Haverim«.

Bukovina. Prigodom posjeta Usiškina u Cernauti sakupilo se u tom gradu 1500 L za KKL. U julu namaknuto je 700 funti. Prema tome je maleni broj Židova u Bukovini u dva mjeseca dao 2200 funti za fond. Očekuje se, da će Bukovina namaknuti kontingent od 6000 L.

Argentina. Velika akcija je započela agitacijom na skupštinama i u novinama.

Istočna Galicija. Za slijedeću godinu ustanovljen je kontingent od 20.000 L.

Palestina. Tik prije odlaska dra. Weizmann održana je jedna konferencija povjerenika Keren Kajemeta u Tel-Avivu. Dr. Weizmann održao je govor, kojim je sve prisutne tako oduševio, da su mu svi prisutni klicali.

POVJERENICIMA KEREN KAJEMETA!

U novoj radnoj godini, koja od nas traži mnogo intenzivniji rad, jer valja namaknuti znatno veći kontingent, prva je naša veća akcija

Hanuka-akcija

Treba stoga već sad učiniti sve pripreme, da se u svakome mjestu priredi jedna Hanuka proslava u korist Narodnog Fonda i nastojati, da se provede jedna sibirna akcija. U tu svrhu treba ići od kuće do kuće i svakoga Židova skloniti, da dađe svoj obol Fondu.

Samo dobro organizovanim radom uspjeli će nam, da namaknemo iznos, koji nam je propisan, pa iskoristimo ovu priliku, da uspjeh bude što povoljniji.

Uprava Keren Kajemet LejIsrael.

»Sabiranje za Keren Kajemet«. Pod ovim naslovom izdao je glavni ured Keren Kajemeta u Jerusolimu brošuru iz pera Juliusa Bergera, šefa propagandnog odjeljenja. Ova brošura treba da bude

praktična uputa i pomoć povjerenicima fonda. Ona daje ideje, kako ima da se radi najboljim uspjehom. Sistematskim redom nižu se sve metode sabiranja i razne akcije. Priložen je i historijat Keren Kaje-

meta, njegov današnji zemljišni posjed i tabela investicija.

Ovu ćemo brošuru poslati svim našim povjerenicima.

Izkaz darova broj 2. za vrijeme od 16. do 30. oktobra 1924.

OPĆI DAROVI.

Zagreb: N. N. 50.— 50.—
Derventa: Dar kod igre Klarice Altarac 6.— 6.—
Travnik: »Degel Jehuda« 70.— 70.—

126.—

ŠKRABICE.

Zagreb: Josip Kothmüller 47.25
Derventa: Duda Pesach 37.50, Isidor Pesach 8.25, Moric Kabiljo 20.25, O. Zahler 8.50, Kirschblum 75.—, Salamon Buchhalter 18.50, Strauss 10.—, I. Baruch 38.75, Sara Baruch 66.75, Vilma Israel 30.—, Židovska banka 68.75, David Pesach 3.— 385.25

432.50

DAROVI ZEMLJE.

Osijek: Filip Lang i gdja Wachslar 200.—
Caprag: Viktor Schwabenitz 120.—
Pančevo: Dr. Aladar Fürst i Julius Rosenstock 100.—
Beograd: Na vjenčanju Saso-Alkalay 120.—, na prstenju I. Eskenazi—M. Benzion 280.—, prilog Rene I. Albachary Šabac 20.— 420.—
Križevci: Prigodom sastanka na Rošhašana 230.—
Dubrovnik: Herzl akcija 700.—
Virovitica: Josip Kraus, Budimpešta 100.—
Zagreb: Judit Kohn na ime Dori Kohn 25.—, dr. Pavao Neuburger Herzl akcija 300.—, Robert Kaufer 50.—, Artur Schmittlinger 100.—, Makso Borović za usluge dra Aleksandra Lichta 533.25, Prigodom zaruka Ite Rosenbaum daruju: Dragutin Rosenbaum 200.—, Slavko Benedik 150.—, dr. Marko Horn 100.— 1458.25

3328.25

TORA DAROVI.

Zagreb: Julijo König 500.—, Dr. L. Šik 300.—, Slavoljub Deutsch 250.—, Ferdo Hirschl 200.—, Vilim Hoffmann 200.—, Šandor Ebenspanger 150, Hinko Spitzer 100.—, Žiga Schulhof 100.—, Izrael Modern 100.—, Hinko Frank 50.—, dr. Marko Horn 50.—, Lav. Spitzer 50.—, I. Feldmann 50.—, Božo Kon 50.—, Alfred Mattesdorfer 100.— 2250.—

Beograd: Dr. Salamon I. Alkalay 500.—, Jakob A. Adanja 500.—, Josip V. Levi na ime Mešulam Koen 100.—, Isak I. Levi 100.—, Maks Koen 50.— 1250.—

Požega: Felix Schömjen 1000.—, Samuel Spitzer 500.—, Leo Steiner 200.—, Viktor Schmiedt 200.—, Aleksander Heinrich 100.—, Josip Adler 100.—, Beno Kupfermann 100.—, Berger Oskar, Zmajevac 100.—, Adolf Schmiedt 100.—, Ilja Kohn 50.—, Sam. Gross, Kutjevo 50.—, 2500.—

Derventa: Salamon Buchalter 20.—

Brod na Savi: Jehiel Kappon 100.—, dr. Abraham Werber, Bosanski Brod 100.—, dr. Haas 1'0, Ing. M. Hammer 100.—, Marcel Lehr 100.— 500.—

Virovitica: Dr. H. E. Kaufmann 80.—

6600.—

OTKUP OD ČESTITANJA.

Derventa: Moric Kohn 10.—, Benko Richter 20.—, David L. Pesach 20.—, Josef Hajon 10.—, Obitelj Koppelman 10.—, Levi I. Pesach 10.—, David Hajon 10.—, Isidor L. Pesach 20.—, »Braha« industrija dječjih kolica 30.—, dr. Grünberger Ignatz 10.—, Julius Ormos 20.—, Hajim Alkalay 10.—, Šandor Strauss 10.—, Josef Baruh 10.— 210.—

DAROVNA KNJIGA.

Zagreb: Prigodom Brit Mila u kući Herrenheiser daruju: I. Modern 100.—, Hinko Goldstein 100.—, Oskar Herrenheiser 100.—, Otto Herrenheiser 100.—, Dežo Stein 100.—, dr. Max Reiss, Wien 100.—, Bela Stein 60.—, Blumenschein 10.—, Schwitzer 10.—, Spitzer 50.—, Heinrich Böhm 20.— 750.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 8985.50
Iz Bosne 691.25
Iz Srbije 1670.—
Iz Vojvodine 100.—

11446.75

Od 1. do 30. oktobra unišilo sveukupno Dinara 26.657.—.

Traži se

NAUČNIKA

za trgovinu mješovitom robom.
Reflektanti neka se jave kod
ŽIGE SCHIDLOF, Gora

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Trgovina
muške konfekcije
na malo i veliko

Mijo Tausig

ZAGREB, Gundulićeva 4.

Souteren u dvorištu

STAKLANA

BRAĆA GROSS

ILICA 84. ZAGREB. Telefon 12-27.

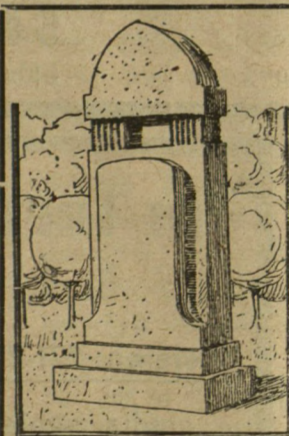
Veletgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svih vrsti stakla
Porculana
Svjetiljaka
Ogledala
Okvira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.
Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.



Mirko Weiss

Maksimirska cesta 46.

Klesarska industrija
i k. parstvo

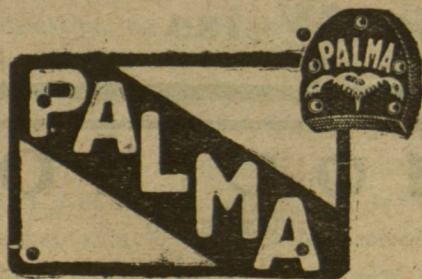
Veliki izbor nadgrobnih spomenika
iz mramora, švedskog i šleskog
granita. Izvadjaju sve u klesarski
i kiparski obrt spadajuće poslove
kao izradbu

Mramornih ploča

za gradnje i pokućvo.

Osobito umjerene cijene

Posite radi njihovih
mnogih prednosti



Kaučuk pete i potplate.



SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co., A.-G.
Wien Berlin

Željezo
Željezna roba
Cement
Sav građevni materijal

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.

Zagreb

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavica: Din. 80,000,000.—
Brzjavni: Centrobanka.

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13 33;
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;
kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Vараždin i Vel. Trgovište. — **Afilirani zavodi:** u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — **Izravne veze:** sa prvorazrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — **Eskomptira** mjenice i devize — **Financira i osniva** obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — **Kupuje i prodaje** valute, devize i vrijednosne papire. — **Burzovne naloge** obavlja kulantno i točno — **Izdaje** čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.

VREĆE

iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 18-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih postaja

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.

REISSZEUCAFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo
„**MERKUR**“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potreština. **Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.**

„MIRIS“



tvornica običnog i
toaletnog sapuna
Bjelovar



Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerite se o **jeftini** i **jeftine cijene!**

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzjavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrste tjesta iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

PAMUK

sve vrste i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovičeva ulica broj 15

Brzjavni: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)